

nesten eller Funktionærhuse, maatte de ikke gives for kortere Aaremaal end 7—8 Aar. Endvidere kunde der indsættes den Begrænsning, at Lejeafgiften ingen Sinde maatte overstige 3 pCt. af Skyldværdien. Vi fandt det ret afgørende, at der blev sat en Grænse for, hvor meget der kunde tages i Leje, idet man ellers kunde frygte for, at der ved enhver Lejefornyelse vilde finde en Forhøjelse af Lejeafgiften Sted. Det blev der her sat en Stopper for, idet vi fik indført i den Overenskomst, der var opnaaet i Underudvalget, at Lejeafgiften ikke maatte overstige 3 pCt.

Til Gængæld skulde Godsejeren have Ret til en vis Afrunding af sin Hovedejendom baade med Hensyn til Gaarde og Huse, men ikke saadan, at der derfor blev færre Bøndergaarde eller Huse, men hvis en Bondegaard eller et Hus laa uheldigt for Hovedgaarden, fik Godsejeren Ret til at arrondere mod at udlægge Jord af den samme Værdi enten af Hovedgaardsjorden eller af den frigjorte Bondegaardsjord. Denne Vurdering skulde foretages af en Afløsningskommission, der var foreskrevet i Loven, og Afrundingen skulde foregaa ud fra det Synspunkt, at Hovedejendommen ikke tabte Karakteren af Hovedejendom. For at en saadan Arronderingsret ikke skulde kunne misbruges, blev der indsat i Overenskomsten, at Afløsningskommissionen, hvis den fandt, at denne Arronderingsret blev misbrugt, kunde indanke Spørgsmaalet for Justitsministeren, som saa traf den endelige Afgørelse. Jeg mener derfor, at vi havde skabt betryggende Forhold for, at denne Arronderingsret ikke vilde blive misbrugt, og at der ikke vilde blive færre Gaarde eller Huse derfor. Det var med andre Ord at tage praktisk paa dette Spørgsmaal, saa at alle Parter kunde være tjente dermed.

Det var denne Overenskomst, der var naaet i Underudvalget. Men, som sagt, Betingelsen for, at det skulde føres frem, var, som det allerede er nævnt i Beretningen, at alle Partier kunde godkende det og vilde vedtage denne Overenskomst. Den strandede imidlertid paa Modstand fra det radikale Parti, og jeg tror at turde sige, at det var ikke af Hensyn til selve Arronderingen, men derimod af Hensyn til, hvor mange Huse der vilde overgaa til Selveje. Jeg har lagt Mærke til, at der i Bladet „Husmanden“ har staaet en Artikel om, at det var bedre at løse Spørgsmaalet, saaledes som disse to Lovforslag foreslog, i Stedet for at søge det løst ved en saadan Overenskomst, som Underudvalget var blevet enigt om, thi det

var uheldigt at trække saadanne Skel blandt Husene. Jeg vil herom sige, at det er ikke os, som har trukket dette Skel. Den højtærede Minister har allerede trukket Skellet derved, at han har medtaget de Huse, som Loven af 1902 omfatter — og efter den Opgørelse, vi har faaet fra Landbrugsministeren, udgør de 2,366 —, hvorimod Ministeren ikke har medtaget noget af de andre Huse. Ministeren har altsaa trukket Skellet ved disse Huse.

Nu har vi ment, at det vilde være bedre, om vi kunde faa i det mindste dobbelt saa mange Huse med. Vi har i den Henseende faaet to Svar fra den højtærede Landbrugsminister. Det første gik ud paa, at der vilde blive 6,800 Huse, det sidste gik ud paa, at der snarere vilde blive noget mindre, men Tallet maa i alle Tilfælde ligge dør omkring. Men efter de Oplysninger, vi har modtaget, maa der blive 2½ à 3 Gange saa mange Huse, som Ministeren havde medtaget. Jeg ved ikke, om Landbrugsministeren nu har nyere Oplysninger i saa Henseende, som vi eventuelt kan faa, saa at vi kan komme paa det rene med, hvor mange Huse der bliver, jeg er ikke i Tvivl om, at det i hvert Fald vil blive 2—3 Gange saa mange Huse, som Ministeren havde taget med. Desuden forekommer det mig, at vi giver de Huse, der bliver tilbage, en lige saa god Stilling som den, Ministeren har foreslaaet i Loven om Brug af Huse, ja, efter min Mening endog en bedre, idet vi sætter en Begrænsning for, hvor meget Godsejeren kan tage i Lejeafgift, og selv om vi, hvad jeg forudsætter, skulde blive enige om Fæsteloven, og vi tager Husene med, vil en Lov om Brug af Huse paa Landet, som vi ogsaa behandler, alligevel være nødvendig, thi de Forbedringer, som Ministeren har foreslaaet med Hensyn til Lejehuse, maa vi selvfølgelig have med.

I denne Forbindelse vil jeg henstille til nøje Overvejelse, om det ikke — jeg omtalte det ved Lovforslagets første Behandling i 1916 — vilde være heldigt og naturligt, at man nu, da vi gaar til at udvide Erstatningen for de Huse, som Loven af 1902 omfatter, gik saa vidt, at man ydede Erstatning til de Lejehusmænd, der havde foretaget Forbedringer, det være sig af den ene eller den anden Art, da Loven af 1902 kom, thi det forekommer mig, at naar man nu kan sige, at Lejere af Huse, som omfattes af Loven af 1902, skal have Erstatning, selv om der er gaaet 30 Aar, for saa vidt som Forbedringer paaviselig er til Stede, maa man kunne